

HORDÓK

Egy magatartás próbája, de egyben egy magatartás feletti ítélet is az a hordó, amely a maga valóságosságában is jelképszerűen terpeszkedik Eörsi István második színművének a színpadán.

Az önmagáért aggódó önző félelem bűjtatja Gordon Iván művésztörténészt a hordóba, amelyet barátja bocsát a rendelkezésére a menekülő élet oltalmául. Ebből kilesve, a filozófiai gondolatok nemes kövén fent érvekkkel csatázik magatartása védelmében.

Miközben igyekszik főlényes biztonságát megőrizni, minden látszatba is belekapaszkodik. A hordóból kibújva, azzal igazolja önmaga előtt tetteit, hogy barátja félelmében amúgy is kiszolgáltatva volna őt. S amikor kilép a világba, úgy érzi, ismét újabb hordóban találja magát. Ezt azonban a benne megkövesedett magatartás sugalmazza; azé az emberé, aki képtelen a tetekre. A halál keresése is csupán önáltatás, ő megmarad, míg mindazok, akik mertek cselekedni az ő megmentéséért, elpusztulnak.

A körülmények, melyek között a darab szerinti néhány szellemivé lényegített magatartása kerül erős fénybe, a háború végét, a nyilas időköt idézik. A kiélezett helyzetek valóban alkalmasak, hogy a félelem, a gyávaság, a szorongás, a megalkuvás emberi összetevőit közelebbről szemügyre vehessük. Ezek azonban végső soron nem kötődnek meghatározott viszonyokhoz. A szerző az általánosítás érvényével kívánja levonni a tanulságokat. Arra a veszélyre hívja fel a figyelmet, amely abból ered, hogy valaki képtelen a cselekvésre. Ebből pedig súlyos károk származhatnak, mind az egyén, mind a világ számára.

Erre int Gordon Iván barátjának, Barla főiskolai tanárnak a példája is. Féltve szereti barátját, ugyanakkor küszködik benne a család miatti aggodalom is. Az író szándéka szerint tehát nem kerülheti el ő sem a sorsát: amikor meg-

inog a családi fészek, a hordó jut számára is osztályrészül.

Eörsi István már első színpadi művében, a *Sírkő és kakaóban* megmutatta, hogy erős vonzódása van az abszurd, a groteszk iránt. Most bemutatott darabjában a valószínű keveredik a groteszkkal, ugyanakkor nagymértékben az elvont gondolatiság jellemzi. Nem az egyes alakok lépnek a valóságból a színpadra, hanem az egyes magatartások. Ezek felett mond erkölcsi ítéletet, hitet téve a cselekvéssel elérhető szabadság gondolata mellett.

Kétségtelen, nem kis feladatra vállalkozott Horvai István rendező, amikor ezt a gondolatilag értékes, de éppen helyenkénti zsúfoltsága miatt nehézkes művet színpadra állította. Hadd tegyem hozzá: sikerrel. A játékot sikerült úgy irányítani, hogy nehéz a nézőnek a látottak, hallottak nyomán a gondolkodás felelőssége alól kibújni. Mondhatnám: elsősorban a gondolatok játszanak a színpadon, kár, hogy néha feleslegesen ismétlik magukat. A színpadi helyzet elvontságát egyébként jól jelképezi Szinte Gábor színpadképe. Alul a „lakályos” hordó, felette pedig egy síkban, libikókaszerűen a valóságosnak ítélt világ, melyben élnek Barlaék, de az ajtajukon kilépve, a fejetetején álló világ is.

A darab gondolati súlyának legfőbb tartója Tomanek Nándor, aki Gordon Iván művésztörténészt játssza. Kitűnően felépített alakítás. Töprengéseit fanyar cinizmus színezi, nemcsak szöveget mond, hanem egész lényével kifejezi a gondolkodást. Barátját, Barlát Benkő Gyula jeleníti meg, jól érzékeltetve esendő lényének szánandóságát. Földi Teri és Szegedi Erika a két férfi párjaként kevésbé meggyőző. Venczel Vera a csitri lány szerepében néha édeskésnek hat. Kozák László, mint nyilas házmester nem tud eredetileg mutatni a szerepben.

Szombathelyi Ervin